

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (RP 113/2017 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Erkki Papunen, finansministeriet
- ekonomichef Pasi Rentola, undervisnings- och kulturministeriet
- konsultativ tjänsteman Susanna Grimm-Vikman, social- och hälsovårdsministeriet
- utvecklingschef Sanna Lehtonen, Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om statsandel för kommunal basservice ändras så att statsandelsprocenten för kommunal basservice höjs med 0,11 procentenheter. Statsandelen föreslås från ingången av 2018 vara 25,34 procent och kommunernas självfinansieringsandel 74,66 procent.

Det föreslås att det i ändringen av statsandelsprocenten som tillägg beaktas 0,09 procentenheter i anknytning till kompenseringen av sänkta avgifter för småbarnspedagogiken med 25 miljoner euro samt 0,03 procentenheter i anknytning till utförandet av nya och utvidgade åligganden så att statsandelsprocenten är 100. Det föreslås att det i ändringen som avdrag beaktas 0,01 procentenheter i anknytning till minskningen av kommunernas förvaltningsutgifter, eftersom utbetalningen och beräkningen av det grundläggande utkomststödet överfördes till Folkpensionsanstalten 2017.

Enligt förslaget ökas statsandelen för kommunal basservice i genomsnitt med 23,93 euro per invånare i enlighet med den nettominskning på 131 miljoner euro av kommunalskatten som följer av ändringarna av beskattningsgrunderna.

Betänkande FvUB 24/2017 rd

Nedskärningen på 468 miljoner euro till följd av konkurrenskraftsavtalet ska enligt förslaget genomföras genom ett avdrag på 85,47 euro per invånare från statsandelen för kommunal basservice.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2018 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2018.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

De föreslagna ändringarna i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) anknyter till det som föreslås under momentet för statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen (28.90.30) i budgetpropositionen för 2018.

I propositionen föreslås det att lagen om statsandel för kommunal basservice ändras så att kommunernas statsandel är 25,34 procent och kommunernas självfinansieringsandel 74,66 procent år 2018. Förslaget innebär att statsandelsprocenten stiger med 0,11 procentenheter.

I den höjda statsandelsprocenten beaktas kompensationen av de sänka avgifterna för småbarnspedagogik (RP 115/2017 rd) med 25 miljoner euro och genomförandet av vissa nya och mer omfattande uppgifter för vilka statsandelsprocenten enligt regeringsprogrammet ska vara 100. Som en utgiftsminskande faktor beaktas att kommunernas administrativa utgifter minskar när beräkningen och utbetalningen av det grundläggande utkomststödet överförs till Folkpensionsanstalten.

Statsandelen dimensioneras med beaktande av förändringen i bestämningsfaktorerna samt övriga ändringar enligt regeringsprogrammet och planen för de offentliga finanserna. Som en utgifts-ökande faktor beaktas bland annat att studerandevården utvidgas i läroanstalter på andra stadiet (RP 116/2017 rd) och som en minskande faktor att giltighetstiden för recept förlängdes den 1 januari 2017.

Det är mycket angeläget, menar utskottet, att kommunerna får full kompensation för de förlorade skatteintäkter på omkring 113 miljoner euro netto som beror på ändringar i beskattningsgrunderna. Ändringarna utjämnas med hjälp av statsandelssystemet så att ingen kommun ska drabbas av minskade intäkter på grund av ändringarna.

Till följd av konkurrenskraftsavtalet minskas statsandelen med 468 miljoner euro 2018. Avdraget genomförs genom att det från statsandelen för kommunal basservice dras av 85,47 euro per invånare.

Det föreslås också att det lagen för tydlighetens skull får bestämmelser om att statsandel inte beviljas för kostnader som föranleds av kommunernas i 14 kap. 3 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) avsedda finansieringsandel. Dessa kostnader beaktas därmed inte heller när kostnadsfördelningen justeras.

Betänkande FvUB 24/2017 rd

I den kompletterande budgetpropositionen (RP 176/2017 rd) föreslås det att moment 28.90.30 ökas med cirka 118,7 miljoner euro, varefter anslaget uppgår till 8 576 670 000 euro. Ökningen beror huvudsakligen på en korrigering av justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna men också på ändringar i bestämningsgrunderna för kalkylerade kostnader och på ändringar i hemkommunsersättningarna. Ändringarna i justeringen av kostnadsfördelningen beror på korrigeringar i ekonomistatistiken över samkommuner för statistikåret 2015. Enligt uppgift till utskottet påverkar rättelserna inte den föreslagna statsandelsprocenten.

Sammantaget tillstyrker förvaltningsutskottet lagförslaget utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 113/2017 rd utan ändringar.

Helsingfors 30.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
vice ordförande Timo V. Korhonen cent
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Elsi Katainen cent
medlem Kari Kulmala blå
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Sirpa Paatero sd
medlem Juha Pylväs cent
medlem Veera Ruoho saml
medlem Wille Rydman saml
medlem Joonas Räsänen sd
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå
medlem Matti Semi vänst
medlem Mari-Leena Talvitie saml.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

Betänkande FvUB 24/2017 rd

Reservation 1

Reservation 1

Motivering

Statsandelen för kommunal basservice kommer att minska med cirka 140 miljoner euro 2018 (efter den kompletterande propositionen med ca 30 miljoner euro). Räknat i euro beror de största ändringarna 2018 på nedskärningen av statsandelarna till följd av konkurrenskraftsavtalet (-468 miljoner euro), justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna (-177 miljoner euro, efter den kompletterande propositionen -68 miljoner euro) och kompensation av skattebortfallet (+131 miljoner euro).

Regeringen beslutade öka statsandelen för basservice med 25 miljoner euro för att kompensera kommunerna för de sänkta avgifterna för småbarnspedagogik och genom att höja kommunernas andel av samfundsskatteintäkterna med 60 miljoner euro och fastighetsskatten med 25 miljoner euro. Däremot avstod regeringen från att höja fastighetsskattens nedre gräns och kompensationen på 25 miljoner euro kommer inte att verkställas som en statsandel eller del av samfundsskatten. Därmed ges det ingen kompensation för de sänkta avgifterna för småbarnspedagogik.

Det normala förfarandet när finansieringsandelarna ska utjämnas mellan staten och kommunerna är att effekterna av en lagändring kompenseras genom justering av kostnadsfördelningen. I budgetpropositionen för 2018 ingår dock igen ett flertal ändringar som är så bristfälligt beredda att det inte finns tillräckliga uppgifter om deras kostnadseffekter. Men de kalkylerade effekterna dras genast av från kommunernas statsandelar redan samma år som lagändringarna träder i kraft. Den mest kännbara effekten mätt i euro av de lagändringar som träder i kraft 2018 är förknippad med jourreformen och centraliseringen av den specialiserade sjukvården. Dessa lagreformer väntas leda till minskade utgifter för kommunerna på 125 miljoner euro 2018 och i anslutning till reformen görs ett avdrag på 32 miljoner euro från statsandelarna för kommunernas basservice. Enligt en enkät bland sjukvårdsdistrikten som Kommunförbundet gjorde i maj 2017 förefaller det klart att besparingen i fråga om de här funktionerna inte kommer att realiseras fullt ut redan 2018 på det sätt som man har räknat med. Pressen på besparingar när det gäller kostnader för personal och trycket att höja skatterna kommer därför att öka.

Till följd av konkurrenskraftsavtalet minskar statsandelarna med 468 miljoner euro 2018. Det påstods att konkurrenskraftsavtalet skulle vara neutralt för kommunalekonomin och inte leda till försämringar i det avseendet. Statsandelsminskningen, i synnerhet spareffekten av den förlängda årliga arbetstiden, är större än den kostnadsbesparing som kommunerna i verkligheten har kunnat genomföra. Sammantaget kommer konkurrenskraftsavtalet att försvaga den kommunala ekonomin 2017 och 2018 mer än vad regeringens kalkyler visar.

Vi föreslår att statsandelarna till kommunerna ökas med 137 miljoner euro för att återta 2018 och tidigare års indexsänkningar och nedskärningarna i anslutning till konkurrenskraftsavtalet, med 15 miljoner för att minska gruppstorlekarna inom småbarnspedagogiken, med 6,6 miljoner för att återinföra den subjektiva rätten till småbarnspedagogik, med 5 miljoner för hemservice till barnfamiljer, med 26,05 miljoner för justering av vårdardimensioneringen inom äldreomsorgen och

Betänkande FvUB 24/2017 rd
Reservation 1

rehabilitering, med 190 miljoner för kompensering av nedskärningarna inom yrkesutbildningen och med 38 miljoner euro som kompensation för de sänkta avgifterna för småbarnspedagogik.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet, men 36 och 55 § med ändringar (***Reservationens ändringsförslag***).

Reservationens ändringsförslag

36 §

Tidsbegränsade minskningar och ökningar av statsandelen till kommunerna

Under 2016—2019 dras från statsandelen för kommunal basservice årligen av ett belopp som motsvarar indexhöjningen. År 2018 är det beloppet 0,00 euro per invånare.

År 2018 dras från statsandelen för kommunal basservice av 70,49 euro per invånare i anknytning till de besparingar som konkurrenskraftsavtalet medför för kommunerna.

(3—6 mom. som i FvUB)

55 §

Statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel

Kommunens kalkylerade kostnader enligt 6—13 § fördelas på så sätt att kommunernas statsandel är 26,47 procent (statsandelsprocent) och kommunernas självfinansieringsandel 73,53 procent.

— — — — —

Helsingfors 30.11.2017

Sirpa Paatero sd
Joona Räsänen sd

Betänkande FvUB 24/2017 rd

Reservation 2

Reservation 2

Motivering

Enligt propositionen uppgår statsandelarna till kommunerna under 2018 till 10,6 miljarder euro. Av detta belopp reserveras omkring 8,5 miljarder för kommunal basservice. Den universella statsandelen för basservice innehåller finansiella resurser för social- och hälsovård, men också för barnomsorg, förskola och grundläggande utbildning, bibliotek och vissa tjänster inom kultursektorn. Statsandelen för kommunal basservice kommer att minska med cirka 30 miljoner euro 2018 efter den kompletterande budgetpropositionen.

Räknat i euro beror de största ändringarna i statsandelarna för basservice 2018 på nedskärningen av statsandelarna till följd av konkurrenskraftsavtalet (468 miljoner euro), justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna (68 miljoner euro efter den kompletterande propositionen) och kompensation av skattebortfallet (en ökning med 131 miljoner euro). Regeringen föreslår att statsandelen höjs med 0,11 procentenheter till 25,34 procent 2018. Kommunernas självfinansieringsandel blir då 74,66 procent av statsandelens kalkylerade kostnader (74,77 procent 2017).

Enligt utredning från finansministeriet sker ändringen av statsandelsprocenten så att som tillägg beaktas 0,09 procentenheter i anknytning till kompenseringen av sänkta avgifter för småbarnspedagogiken och 0,03 procentenheter i anknytning till fullgörandet av nya och mer omfattande åligganden så att statsandelsprocenten är 100. Som avdrag beaktas 0,01 procentenheter i anknytning till minskningen av kommunernas förvaltningsutgifter, eftersom det grundläggande utkomststødet har överförs till Folkpensionsanstalten. Den minskning av statsandelen på 468 miljoner euro som beror på konkurrenskraftsavtalet ska enligt förslaget genomföras genom ett avdrag på 85,47 euro per invånare från statsandelen för kommunal basservice. Det föreslås att statsandelen minskas med 7,72 euro per invånare i anknytning till minskningen av det belopp som motsvarar förändringen i kostnadsnivån för statsandelen (indexhöjning).

Jourreformen och centraliseringen av den specialiserade sjukvården väntas leda till ett inkomstbortfall för kommunerna på 125 miljoner euro 2018 och därför föreslås ett avdrag på 32 miljoner euro från statsandelarna för kommunal basservice. Det är emellertid osannolikt att sparmålen nås. Sipiläs regering har skurit ner statsandelarna och försämrat kommunernas möjligheter att tillgodose kommuninvånarnas behov. Vänsterförbundets alternativ ger kommunerna en möjlighet att erbjuda invånarna högkvalitativa tjänster inom småbarnspedagogik, utbildning och socialservice.

Vi vill höja statsandelarna för småbarnspedagogiken i kommunerna med sammanlagt 36 miljoner euro jämfört med regeringen. Vi vill anslå 30 miljoner euro för att förbättra den grundläggande utbildningen och minska gruppstorlekarna, 220 miljoner till yrkesskolorna och 5 miljoner för det fria bildningsarbetet. För att förbättra personaldimensioneringen inom äldreomsorgen föreslår vi att statsandelarna höjs med 20 miljoner euro för detta ändamål. Det ökade finansieringsbehov som följer på att hälsocentralsavgifterna slopas föreslår vi att kompenseras fullt ut med en höjning av statsandelarna med 40 miljoner euro.

Betänkande FvUB 24/2017 rd

Reservation 2

Vänsterförbundet har från första början motsatt sig det så kallade konkurrenskraftsavtalet. I vår skuggbudget föreslår vi att statsandelsminskningen på 468 miljoner euro på grund av konkurrenskraftsavtalet återtas. Vi vill också återta regeringens indexnedskränningar.

De förslag vi lägger fram i reservationen leder till att statsandelarna måste höjas med 1,12 procentenheter.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 2 enligt betänkandet, men 36 och 55 § med ändringar (*Reservationens ändringsförslag*) och

att riksdagen godkänner ett uttalande (*Reservationens förslag till uttalande*).

Reservationens ändringsförslag

36 §

Tidsbegränsade minskningar och öknings av statsandelen till kommunerna

~~Under 2016—2019 dras från statsandelen för kommunal basservice årligen av ett belopp som motsvarar indexhöjningen. År 2018 är det beloppet 7,72 euro per invånare.~~

~~År 2018 dras från statsandelen för kommunal basservice av 85,47 euro per invånare i anknytning till de besparingar som konkurrenskraftsavtalet medför för kommunerna.~~

År 2018 dras från statsandelen för kommunal basservice av 4,40 euro per invånare för minskningen av utgifterna för pensionsstödet till långtidsarbetslösa.

År 2018 dras från statsandelen för kommunal basservice av 0,28 euro per invånare för finansiering av systemet för antagning av studerande.

År 2018 dras från statsandelen för kommunal basservice av 4,10 euro per invånare för finansiering av sjukvårdshelikopter- och läkarhelikopter verksamhet.

År 2018 dras från statsandelen för kommunal basservice av 0,03 euro per invånare för finansieringen av det elektroniska systemet för hantering av elev-, studerande- och examensuppgifter.

55 §

Statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel

Kommunens kalkylerade kostnader enligt 6—13 § fördelas på så sätt att kommunernas statsandel är 26,46 procent (statsandelsprocent) och kommunernas självfinansieringsandel 73,54 procent.

Betänkande FvUB 24/2017 rd
Reservation 2

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta alla de minskningar av statsandelarna som beror på indexnedsskärningar och konkurrenskraftsavtalet. Dessutom måste kommunernas statsandelar höjas för att minska gruppstorleken inom småbarnspedagogiken och förbättra personaldimensioneringen, återinföra den subjektiva rätten till småbarnspedagogik, återta nedskaeringarna inom yrkesutbildningen, minska gruppstorlekarna i grundskolan och för att höja kvaliteten inom äldreomsorgen och se över vårdardimensioneringen.

Helsingfors 30.11.2017

Matti Semi vänst